

3452.

Sortavala.

11. Hevosenkengänmuotoinen solki pronssista ynnä palin; napit latuskaiset, neliskulmaiset keskellä pilkku kehän sisässä; varras poikkileikkaukseltaan pitkänsoikea, keskeltä paksumpi ja päältäpäin poikittain uurteinen.

N^ot 7-11 löydetty noin 7 á 10 vuotta sitten Pikkaraisen (?) talon maasta Hymppö-län kylässä 3½ kilom. Sortavalasta Viipuriin päin länsipuolella maantietä. Lahjoittanut Historialliselle museolle lääninmaamittari J.H. Juvelius Hämeenlinnassa.

Uudempi aika.

Tuulos.

12. Sapeli, jonka kahvasta messinkinen solitus on jälellä ynnä 2 niittausnaulaa; koko pituus 71 stm. Löytänyt 3 vuotta sitten perunamaasta lähellä Brusilan taloa Teuroisten kylässä Viktor Brusila (isännän veli).

13. Viskari, löytänyt Iso-Anttilan talontytär Hendrika Sydänmaan kylän maalta.

14. Rautakirves, 226 mm korkea, saatu polyteknikko Viljo Kalan kautta Syrjäntä'an kylästä.

3453.

Luettelo muinaiskaluista, jotka ylioppilas Frans Äimä (Aejmelaeus) Heinäkuulla 1897 toht. A.O. Heikelin apulaisena Hauhon kihlakunnasta keräsi valtion kokoelmiin.

3453.

Esineitä kiviajalta.

Janakkala.

1. Tuuran kaltainen kirves harmaansinertävää liuskiokiveä; vaillinaisesti hiottu teränsuu (valok.7473).
viisto. 235 mm ptk, 60 $\frac{1}{2}$ leveä, 43 pks. Torppari Heikki Tapialan nykyisin löytämä Rehanjärven rannalta, "johon se ehkä joltakin oli pudonnut".

Renko.

2. Veneenmuotoisen vasarakirveen teräpuoli. Varustettu hulpiolla reiän ympärillä ja "valinharjalla". Kivessä näkyy siellä täällä isonlaisia vaaleampia rakeita. 142 mm ptk, 74 $\frac{1}{2}$ m. m.lev, reiän kohdalta 48 mm pks, kasain väli 44 mm. - Löydetty n. 50-60 vuotta sitten Kaloisten pellosta. Ostettu Mustalammin torpasta Ahoisissa.

3. Samanlaisen kirveen vasarapuoli; hulpio kulunut, ja valinharja samoin 119 mm ptk, reiänkohdalta 70 lev, ja 47 pks; vasarapäätä 46 $\frac{1}{2}$ x 43 mm laaja. - Pyntiön isäntä Ahoisten kylässä Kalle Henriksson löytänyt kymmenkunta vuotta sitten läheltä taloan peltoa tehdessä. Ostettu löytäjältä. Esine oli löydettyessä ollut musta ja kiiltävä, vaikka se sittemmin on ollut lasten heittelävänä ja käynyt kuluneenäköiseksi. Tämä ja edellinen esine soveltuvat niin hyvin yhteen että voi otaksua niiden alkuaan olleen yhtä kalua.

4. Pieni teränkatkelma kirveestä(?); löytöpaikka tuntematon. Ostettu Seppälän talosta Oinalan kylässä, Rengon pit.

3453.
Renko.

5. Pieni tasaleveä tasataltta liuskiokivestä, vaillinaisesti hiottu; 60 mm ptk, 37 lev., 13 $\frac{1}{2}$ pks. Löytöpaikka tuntematon. Ostettu Peltolasta Muurilan kylässä.

6. Vasarakirveen vasarapuoli ; pinnalta kaaputtettu; 64 mm ptk, suurin leveys 44; suurin vahvuus 40. Löytöpaikka tuntematon. Ostettu eräältä itselliseltä Turénilta , joka sen oli perinyt vanhemmiltaan Muurilan kylästä.

Vanaja.

7. Ison tasaleveän tasataltan teräpuolisko; kolme kulmaa hiottu kukin kaksisärmäiseksi. 110 mm ptk, 55 lev, 29 $\frac{1}{2}$ pks. Poikkileikkaus suorakaiteen muotoinen. - Löytöpaikka tuntematon. Ostettu Isoluolaajan kylästä, itsellisnaiselta Albertine Silmanilta, jolle se oli tullut sisarvainajansa mukana.

Hattula.

8. Tasataltta, pinnalta ruskea, sisää harmaata kiveä; palanen toisesta kulmasta irti, Kahdesta paikasta palasia kokonaan poissa. 80 mm ptk, 37 lev. terältä, 26 $\frac{1}{2}$ pks. - Säilytetty jo kolme sukupolvea Marttilan talossa Hurtalan kylässä, josta se ostettiin. Löydetty aikoinaan entisen Sipilän talon ja Marttilan talon välillä olleelta kujalta.

9. Aivan pieni, sievätekoinen kirves ruskeanlaista kiveä; poikkileikkauskuvio pitkän suorakaiteen muotoinen; 36 mm ptk, 27 $\frac{1}{2}$ lev, 9 $\frac{1}{2}$ pks.- Löydetty toistakymmentä vuotta sitten

3453.
Hattula.

^aSövijärven torpan pellosta Hyrväälän kylässä Hattulassa. Ostettu Loviisa ^aSövijärveltä.

10. Epämuotoinen kappale kivitaltasta. Löydetty Mierolan virrasta sillan yläpuolelta Alhaisen talon kohdalta (Mierolan kylässä?) kolmattakymmentä vuotta sitten. Löytäjä eräs työmies oli myönyt sen 80 pennistä Kustaa Olkkolalle Ihalempsissä, jolta herra Äimä esineen osti. Se oli nähtävästi löydettyessä ollut kokonainen taltta, vaikka siitä sitten ahkeraan oli otettu lääkeainetta; Olkkolan kertomuksen mukaan on yläpäästä n. 2 tuumaa poissa, terästä n. tuuma (taltta oli alkuaan ollut noin tuumaa kapeampi päästä kuin terältä). Herra Äimä sai esineen vasta kun siitä oli hakattu pari kipenettä, jotka jäivät taloon vastaisen tarpeen varalle.

11. Tasaleveä kourutaltta, terältä hiukan kapeampi kuin varrelta; kourunpuolinen sivu tasainen mutta hiomaton; alapuoli kupera ja hiottu. Kuperan puolen varrenpuolimmaisessa päässä (joka on katkennut) on pieniä huomattavia kuoppia eli koloja. 123 mm ptk, 51 lev, 21 pks. - Löydetty 5 á 6 vuotta sitten räätäli Nylundin perunamaasta Kankaanniemen talon maalla. Ostettu löytäjältä Abraham Enqvistiltä Rahkoilan Metsäkylässä.

Tyrvöntö.

12. Kirves, jonka ylipää on suippea mutta paksu, ruskeanlaista kiveä. 101 mm ptk, 47½ lev, 28 pks. - Ostettu Lusista Taavetti Taavetin poika Eskolinilta, jonka isänisän isä aikoinaan oli löytänyt sen Siukolan talon maalta Suotalan kylässä.

3453.
Tyrvöntö.

13. Teränkatkelma kourutaltasta, kaaputettu jokataholta ; 72 mm ptk, 47 lev, 26 pks. - Poik. leik. m.puoliym. Ostettu itselliseltä Heikki Porttilalta Lusin kylässä (?). Löytöpaikka tuntematon.
14. Pieni sievä taltta, ruskeaa kiveä; yläpäässä , joka on vähän hoikempi, on pieni reikä; 70½ mm ptk, 28½ lev, 9 ½ pks. - "Ostettu eräältä Retulan takamailla asuvalta itselliseltä Johan Gustaf Koivistolta, joksen oli löytänyt 5 vuotta sitten Ylikartanon maalla olleesta rauniosta , kun se sorrettiin Retulan saaren siltaa rakennettaessa; rauniosta löydettiin myös käsikiven kappaleita, jotka käytettiin siltakiviksi. Taltan ylipäässä oleva reikä, josta sitä arvattavasti on rihmassa pidetty, oli siinä ollut jo löydettäessä. Näyttää siis siltä, kuin reikä olisi siihen tehty ja talttaa käytetty taikakaluna jo siihen aikaan, kun raunion sijalla oli asumus" - arvelee hra Äimä.
15. Eheä kirves, toiselta puolelta vaalean harmaa, toiselta tummempi; ylipää teränkaltainen, mutta tylsäksi hiottu; poikkileikkaus soikea; 111½ mm ptk, 56 lev, 29½ pks. - Löydetty 4 v. sitten Alikartanon maalta Vittin niityn perältä ojaa kaivaessa. Ostettu löytäjältä Kustaa Niemeltä Retulan takamailla.

3453.
Tyrvöntö.
16. Melkein tasaleveä tasataltta, jonka toinen syrjä on nelisärmäinen; ylipää viisto; terä melkein eheä. 114 ptk, $56\frac{1}{2}$ lev, 21 pks. - Matti Matinpoika Taponen löytänyt 10 v. takaperin Kellaan maalta järven rannalta ("vesikiviltä"). Ostettu löytäjältä.
- Hausjärvi.
17. Tasataltta ruskeaa kiveä; kapenee varrellepäin; 77 mm ptk, 49 lev, $10\frac{1}{2}$ pks. Teränlasku 20 mm korkea. Saatu kansakoulunopettaja Lindgreniltä Hausjärven kirkonkylässä. Eräs oppilas oli tuonut sen hänelle 2-3 v. sitten ja sanonut sen löytyneen erästä suosta Turkhaudan kylässä.
18. Kauniintekoinen kirves harmaanruskeaa kiveä, kapeampi päistä kuin keskikohdalta. Poikkileikkauskuvio tasakaide mykevillä pitkillä sivuilla. 159 mm ptk, 58 lev, keskeltä ja $46\frac{1}{2}$ pks. samalta kohdalta. Toisesta syrjästä 86 mm pitkä pintalohkare lähtenyt pois. - Löydetty 11 v. sitten Tervahaudan jokipakalta. Löytäjän Erik Seppälän lahjoittama. (Kirkonkylä).
19. Kourutalтта harmaata kiveä; poikkileikkaus neliskulmainen; kouru loiva, terä rikkunut; ylipää hiukan kapeampi. $123\frac{1}{2}$ mm ptk, 49 lev, $35\frac{1}{2}$ pks. - Eräs päiväläinen Hammar löytänyt 10 v. takaperin Heikkolan ladon alta. Erik Seppälän lahjoittama (Kirkonkylä).
- Akaa.
20. Kirves vihertävää kiveä; toinen syrjä taiseksi hiottu, toinen puoleksi hiomaton, teränlasku pinnat mykevät. 98 mm ptk, $47\frac{1}{2}$ lev, 24 pks. - Ostettu (Hattulan)Sattulassa

3453.

Akaa.

(kylä?)Johan Ylikukkolalta , joka sanoi saaneensa sen 12 v. takaperin Viialan kartanon avisioonista Akaassa.

Esineitä rauta-ajalta (?)

Tyrvöntö.

21. Kuusi(viisi)saviruukun kappaleita, jotka Äimä löysi hävitetyn kiviruukion sijalta eräästä viljavainiosta Anttilan maalla Tyrvännön Suotala- nimisessä kirkonkylässä. Samasta paikasta neljä poltettua luupalasta. "Anttilan isäntä oli ennenkuin roukkion hävitti , kysynyt lupaa kirjeessä prof. E. Aspeliniltä ja saanut häneltä vastauksen että roukkion saa hävittää, mutta jos siitä jotain merkillistä löytyy, olisi hävitystyö keskeytettävä ja asiasta tehtävä ilmoitus. Anttilan isäntä ei ollut kuitenkaan tiennyt pitää näitä saviruukunkappaleita sen arvoisina, että olisi ilmoitusta tehnyt. Hän oli korjannut niitä talteen ison kasan, joka kuitenkin oli hukkaantunut. Paitse puheena olevia saviruukun kappaleita , jotka löytyivät pohjoispäästä, ei roukkiosta ollut löytynyt muuta kuin hiiltä eteläpäästä jossa tulensija oli näyttänyt olleen, sekä eläimen luita, kalanruotoja ja yksilinnunpää. Roukkiota oli kaivettu kyynärän syvyydeltä; äärillä oli ollut isoja kiviä. Sen muoto ja asema ovat merkityt kartalle, josta ote seuraa".

Kalvola(?).

22. Soikea tuluskivi, josta kaaputettu lääkkeiksi. Ostettu räätäli Heliniltä Rengon Alhoissa. Lienee löydetty Kalvolan Kautiossa

3453.

toistasataa v. sitten . Muut välivaiheet
kts. Äimän luett.

Myöhemmältä ajalta.

Hämeenlinnan
maaseurak.

23. Miekka rautaisella käsikopalla. Ostettu Hämeenlinnan maaseurakunnassa itselliseltä Johan Nylundilta, jonka poika oli löytänyt sen vuosi takaperin Hirvilammella Kirstulan kartanon maalla kuokkamaata tehdessä. Miekka oli ollut korttelin verran maanpinnan alla.

Hattula.

24. Rautainen, kaksihaarainen ja kaksinokkainen kynttiläjalka, jonka alaosa on kolmihaarainen; ylähaara pyöreä. Ostettu Sattulasta Heikki Juho Alikukkolalta, jonka tuvassa se kauan oli ollut.
25. Rautakannus ostettu Tenhoilan kylästä Hattulan pitäjää Laikkaan isännältä Reinhold Tykiltä, joka sen oli löytänyt 10 v. takaperin talon riihten takaista ojaa kahden (?) kyynärän syvyydeltä.
26. Kankikuolaimet. Annettu Isomoijolan talosta Leiniälän kyl. - Löytöpaikka tuntematon, ollut talon vintillä entisten asukkaiden ajoilta.

Epätietoiselta ajalta.

Renko.

27. Kivinen värttinänpyörä, toisella pinnalla ympyräinen kehä piirretty. Löydetty Nikkilän pellosta Ahoisten kylässä n. 15 vuotta sitten. Ostettu Nikkilästä.

3453.
Renko.

28. Soikea latuskainen, sivuilta hiottu pieni kivi. Löytöpaikka tuntematon. Ostettu Etu-Orkolan talosta Oinalan kylässä.

29-30. Kaksi kivistä värttinänpyörää, ostetut Vaimaran Anttilasta Muurilan kylässä. Esineet olivat sinne joutuneet Mustialan talosta Kuittilassa. Niiden löytöpaikka tuntematon.

31. Värttinänpyörä harmaasta liuskiokivestä melkein suorakaiteen muotoinen pyöristetyillä kulmilla. Löydetty nykyisin Eskolan pellosta (Kuittilan kylässä?). Ostettu löytäjältä renki Ville Saloselta.

Vanaja.

32. Värttinänpyörä, kiillukkaliusketta(?), paksumpi kuin edelliset; muoto hiukan soikea. Löydetty kuin edelliset; muoto hiukan soikea. Löydetty Tylilän pellosta Honkalan maalla perunoita ylösottaessa 5 ä 6 v. sitten (Idänpään kylä). Ostettu löytäjältä Miina Honkალalta.

33. Värttinänpyörä liuskiokivestä; vähän pitkulainen; toinen puolisko paksumpi kuin toinen. Ostettu Yli-Hinkkalan talosta (kirkonkylässä). Löytöpaikka tuntematon.